

РУДНЄВ С.А., ст.гр. МО-11а (спец.)-з.

Наук. керівн.: Руднева О.Ю., к.е.н., доц.

Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ “Донецький національний технічний університет”, м. Горлівка.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Изучены проблемы управления качеством, в том числе экологическим, на промышленных предприятиях Украины; рассмотрены основные требования к обеспечению качества и экологичности продукции.

1. Актуальність. Проблема управління якістю в промисловому комплексі існувала за всіх часів, адже забезпечення якості завжди було і залишається однією з найскладніших задач. Розвиток системи управління якістю підприємства на сучасному етапі повинний ґрунтуватися на всебічному дослідженні потреб ринку, технологічних і економічних можливостей промисловості, екологізації виробництва.

Особливої актуальності набуває проблема удосконалення і ефективного використання механізмів та інструментів екологізації, серед яких підвищення екологічної якості промислової продукції, бо межі економічного зростання суб'єктів господарювання останнім часом все більше визначаються ресурсними можливостями та природним потенціалом.

2. Ціль дослідження: вивчення проблем у сфері управління екологічною якістю продукції промислових підприємств і пошук шляхів її розв'язання.

3. Основна частина. На основі досвіду минулих років закордонними фірмами промислового комплексу була визнана необхідність створення Комплексної програми покращення якості. Ця програма не рекомендує окремі ізольовані методи, а з'ясовує і визначає концепції, які щонайкраще відповідають потребам підприємства, допомагають досягти сполучення методів і підходів для дій у даному напрямку, а також поліпшують використання ресурсів для досягнення поставлених цілей. Ця модель впроваджена практично у всіх західних країнах [3]. Особливий інтерес вона представляє для підприємств промислового комплексу України.

Управління якістю пройшло еволюційний шлях розвитку від простих чисто технічних операцій контролю параметрів продукції до підвищення ефективності виробництва через функціонування комплексних систем управління [1]. Комплексний системний підхід, облік усіх факторів, які впливають на якість, використання основ теорії управління, засобів і методів стандартизації, метрології, контролю якості забезпечили широке і ефективно застосування цих систем.

Проте, досить часто сертифіковані системи менеджменту якості

мають формальний характер і не використовуються керівництвом для вирішення реальних проблем, не приносять підприємству належного ефекту. Це дуже актуальна проблема, тому що, за даними міжнародних досліджень, тільки 30% сертифікованих систем реально діють і відповідають вимогам стандарту ISO 9001. Головною причиною такої ситуації вважається існування на підприємствах двох рівнозначних систем: формальної системи менеджменту якості, документованої відповідно до вимог стандарту, що створюється спеціально для аудиторів з метою одержання сертифіката, і реальної системи управління, не оформленої документально, у рамках якої вище керівництво приймає адекватні рішення. Таким чином, керівництво відноситься до системи управління якістю як до механізму одержання сертифіката, тому що показники моніторингу вибираються не за принципом “яка інформація потрібна для оцінки процесу”, а “яку кількісну інформацію нескладно зібрати” [3].

Для забезпечення недеklarативного, а дієвого функціонування системи якості на підприємстві необхідно дотримуватись певних вимог щодо організації цього процесу. В [3] всебічно представлено основні вимоги до якості і екологічності у виробничій системі (табл. 1).

Табл.1. Основні вимоги до якості і екологічної якості у виробничій системі

Елементи системи	Виробництво за стадіями	Управління за стадіями
Технологія	Виконання технологічних процесів відповідно до вимог екологічної безпеки	Технологія, передача й переробка інформації (моніторинг)
Умови виробництва	Природні, економічні, юридичні, спеціальні вимоги з екології	Умови передачі інформації і вимоги до умов виробництва
Механізми, устаткування	Параметри машин, механізмів, оснащення, які відповідають вимогам з екологічної якості умов праці для людини	Передача інформації щодо параметрів механізмів та її використання відповідно екологічним вимогам (моніторинг)
Матеріальні ресурси	Якість матеріалів, деталей, конструкцій, відповідна якісним й екологічним вимогам	Передача інформації по екологічних якостях матеріалів (моніторинг)
Трудові ресурси	Робітники, ІТР, які можуть і хочуть виконувати роботу відповідно до ДСТУ, екологічних вимог	Інформація про вимоги до виконання робіт відповідно нормативних показників з екології
Допоміжне виробництво	Транспортування ресурсів, комплектація об'єктів ресурсами відповідно до вимог з охорони навколишнього середовища	Інформація про вимоги до якості та екологічної якості в процесі комплектації
Організація	Організація забезпечення технологічних процесів відповідно вимогам з екології	Організація системи управління якістю навколишнього середовища на всіх стадіях виробничого процесу

Структура	Структура управління якістю робіт та дотримання вимог законодавства з екологічної безпеки	Структура і функції працівників із забезпечення вимог з екологічної безпеки
Відношення з контрагентами	Взаємодія учасників виробничого процесу, виготовлення продукції нормативного рівня якості, виконання показників з екологічної якості	Економічне стимулювання всіх учасників виробничого процесу при забезпеченні нормативного рівня якості, виконання показників з екологічної якості

Для забезпечення екологічності продукції необхідно розробляти і впроваджувати в систему управління якістю підходи щодо оцінки негативних впливів виробів на навколишнє природне середовище протягом їх життєвого циклу. Це надасть змогу розробити заходи з мінімізації екологічних порушень. Принципи і структура робіт з оцінки життєвого циклу продукції встановлені в міжнародних стандартах серії ISO 14040 і їх вітчизняному аналогу ДСТУ ISO 14040 “Екологічне керування. Оцінювання життєвого циклу. Принципи і структура” та ряді інших ДСТУ цієї серії. ОЖЦ безпосередньо може використовуватись у сфері розробки і удосконалення продукції, при стратегічному плануванні і визначенні пріоритетів, в маркетинговій сфері та інших. Єдиного підходу до проведення дослідження ОЖЦ не існує, тому підприємствам при практичному використанні слід проявляти гнучкість, самостійно визначати межі і ступень деталізації дослідження залежно від вимог, об’єкта, специфіки і сфери використання результатів [2].

4. Висновки. Таким чином, якість управління сьогодні – це фактор системної організації підприємства, що забезпечує його ринковий успіх, конкурентоздатність, це необхідна умова його економічного благополуччя. Системний підхід до функціонування системи управління якістю, з урахуванням принципів екологізації виробництва, дозволить створювати екологічно якісну і конкурентоздатну продукцію, забезпечивши прийнятні умови для всіх зацікавлених сторін.

Бібліографічний список

1. Котлер Ф. Маркетинг, менеджмент. Анализ, планирование, внедрение, контроль / Ф. Котлер; [пер с. англ.]. – СПб.: Изд-во “Питер”, 1999.
2. Руднева О.Ю. Використання показників екологічності в дослідженні життєвого циклу товару // Схід. Аналітично-інформаційний журнал. – 2008. – № 3 (87). – С. 39-42.
3. Торопцева А.Н. Экономический анализ системы менеджмента экологического качества промышленного предприятия: монография / А.Н. Торопцева, Б.И. Герасимов. – Тамбов: Изд-во Тамбов. ГТУ, 2006. – 148 с.